

קנה א מ"י פ"ד מה"ל
כלאים הלכה ט
טו"ש"ע י"ד ס"י ולא ספק
ל"י
קנש ב מ"י שם הלכה יג
טו"ש"ע שם ספק
ל"י

ערוגה בת ר' טפחים זורעין לתוכה ה' זרעים. וא"ת הואיל ורחוק ג' טפחים לא ינקי מהדדי דהא אמנעית אינה רחוקה מן האחרות אלא ג' טפחים דכפרק ר' עקיבא (שבת דף פה). משמע ד' מארבע רוחות הערוגה לא צקרות אלא צמנע הרוחות א"כ זרע לתוכה ט' זרעים ג' שורות של ג' ג' ויהא רחוקים זה מזה ג' טפחים ואומר ר"י דהכא אינה משום יניקה אלא משום עירובו לאחר שיהיו גדולים ולא לכו חכמים להמיר יותר ומדע דאפי' חמשה לא היו ממירים אי לאו דנפקא לן בשבת פסוק ר' עקיבא (ג"ז שם) צדקיא מקרא אע"ג דקים להו לרצנן דחמשה בשתא לא ינקי והיינו משום דאיכא למיחש לערבוביא ואם תאמר ואין זרעים צמכה חמשה זרעונים והא אין רחוק זה מזה שלשה טפחים דהא איכא מקום זרעה ומירן ר"ת לטפחים של כלאים שרואים כדמוכח דגיש עירובין (דף ז). ור"י אומר דגמירי דבהני לא ינקי אע"פ שש מקום זרעים:

לא שרובין ורא מבושרין. משמע דשליקה הוי טפי מציסול דאי לא הכי הוי זו ואין צריך לומר זו וכן משמע בכמה דוכתיין והא דמתן צפרק ג' מינים (מיר דף מה): היה מנצל השלמים או שולקן אע"ג דשליקה הוי טפי מציסול לא הוי תסס זו ואין צ"ל זו דקמ"ל דשליקה אינו יולא מתורת ציסול:

ה"ג

אכל צירקות לא. צירקות ינקי טפי: **למימרא דירקות אלימא.** ליתק טפי מזרעים דאיטריין ליה למימר דאף ירקות נזרעין חמשה מינין בערוגה של ששה: **כל מיני זרעים אין נזרעין בערוגה אחת.** אפילו בשיעור הזה משום דינקי טפי והא דמתן זורעין צמכה חמשה זרעונין צירקות קאמר דזרעים כהלכתן: **מזו דסימא הני דמרור** ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע מהו דתימא הני מילי בזרעין אבל בירקות לא קמ"ל למימרא דירקות אלימא מזרעים והתנן: **בכל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת כל מיני ירקות זורעין בערוגה אחת** מהו דתימא הני מרור מין זרעים ניהו קמ"ל זרעים סלקא דעתך והא תנן ירקות ותני בר קפרא ירקות ותני דבי שמואל ירקות חזרת איצטריבא ליה ס"ד אמינא הואיל וסופה להקשות ניתוב לה רווחא טפי לאו א"ר יוסי בר' הנינא קלח של ברוב שהוקשה מרחיבין לו בית רובע אלמא כיון דסופו להקשות יהיבין ליה רווחא טפי ה"ג ניתוב לה רווחא טפי קמ"ל: **יוצאין בהן בין לחין בין יבשין כו':** א"ר חסדא ילא שנו אלא בקלח אבל בעלין לחין אין יבשין לא והא מדקתני סיפא בקלח שלהן מכלל דרישא עלין פרושי קא מפרש כי קתני בין לחין בין יבשין אקלח מיתובי: **יוצאין בהן ובקלח שלהן בין לחין בין יבשין דברי ר' מאיר וחב"א לחין יוצאין בהן יבשין אין יוצאין בהן ושויין שיוצאין בהן כמושין אבל לא כבושין ולא שולקין ולא**

מבושלין כללו של דבר כל שיש בו טעם מרור יוצאין בו וכל שאין בו טעם מרור אין יוצאין בו תרגומא אקלח ת"ר אין יוצאין בהן כמושין משום ר"א בר' צדוק אמרו יוצאין בהן כמושין בעי רמי בר חמא מהו שיצא אדם ידי חובתו במרור של מעשר שני בירושלים אליבא דר' עקיבא: **לא תיבעי לך השתא במצה דאורייתא נפיק במרור דרבנן מביעי' כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי הגלילי:** מאי במצה דאורייתא הוא דלא נפיק אבל מרור דרבנן נפיק או דילמא כ"ל דתקינן רבנן כעין דאורייתא תקון אמר רבא מסתברא מצה ומרור: **בתנאי' אין שורין את המורסן לתרנגולים אבל חולטין האשה לא תשרה את המורסן שתוליד בידה למרחץ אבל שפה היא בבשרה יבש' לא ילעום אדם חיטין ויניח על מכתו:** מפני שהן מחמיצות: **גמ' תנו רבנן אלו דברים שאין באין לידי חימוץ האפוי והמבושל וחלוט שחלטו ברותחין מבושל אדמבשל ליה מחמוע אמר רב פפא והאפוי שבישלו קאמר תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר יקמח שנפל לתוכו דלף אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ אמר רב פפא והוא דעביד טיף להדי טיף אמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי והתניא ותיקא אסור לא קשיא הא דעבדיה במישהא ומילחא הא דעבדיה במיא ומילחא אמר מר זוטרא לא לימחי איניש קדרא בקמחא דאבישנא דילמא לא בשיל שפיר ואתי לידי חימוץ אמר רב יוסף לא ליחלוט איניש תרי**

מניחין אותו להחמין: **לא תשרה המורסן.** לשוף זה צרעה מפני שמחמין בשרייתו: **אכל שפה היא.** מורסן יבש בצרעה ואע"פ שמים טופחין על צרעה: **לא ילעום.** לא יכוס: **גמ' האפוי.** לחם משנאפה כל מה ששוריהו צמים אינו מחמין: **אדמנצל ליה מחמוע.** בעוד שהמים פושרים קודם שירתיחו הוא מחמין. ודשדי ליה לתוך רותחין ליכא לאוקומה דהא צדקיה תני לה וחלוט שחלטו ברותחין: **אפוי ששנצו.** כלומר אפוי אפילו הוא מנצלו לאחר אפייה אינו מחמין: **דלף.** מן הגג: **אינו בא לידי חימוץ.** שטירוד הדלף הנופל תמיד אינו מניחו להחמין: **טיף להדי טיף.** שנופלין טיפה אחר טיפה סמוך ומתק ואין שהות צינתים: **וטיקא.** מאכל קמח: **מישהא ומילחא.** ציקמחא שרי דמי פירות אין מחמין: **לא לימחי איניש קדרא.** שמעבדין מצביל הקדירה על ידי שמחמין קמח לתוכו ואפילו צקמחא דאבישנא שנתייבשה וניקלית צמנור כשהיא לחה עושין אותה קלי צמנור והרי היא כאפיה אפילו לא ליעצדי: **דילמא לא צביל שפיר.** לא נעשית קלי כל זורכה צמנור ומחמלת מצבביל וכשהוא טורפה צקערה היא מחמלת (ועוד) שאין דרך נתינתו לתוך מצביל רותח: **לא ילחוט.** צרותחין:

היכי תיסק אדעמין דזרעים נינהו והא כולה תנאי ירקות קרי להו: **חורס איצטריבא ליה.** לאשמועיה דמזרעה כשאר ירקות בערוגה עם ארבעה זרעונין: **להקשות.** קלח שלה נעשה עב: **מרחיבין לו.** מקום עד בית רובע שלא זרעו אלא מין אחר: **בית רובע.** מקום זרעה רובע הקב. חזר המשכן היה שיעור לבית סאמים וכל בית כור ובית סאה ובית רובע שבגמרא לפי אמות משבין: **לא שנו.** דיבש יש לו טעם מרור אלא קלח דמתוך שהוא עב אינו מתייבש שיפסקי טעמו אבל עלין יבשין הרי הן כעפר בעלמא: **מכלל דרישא צעלין.** קא פסיק ומנא דכו בין לחים בין יבשים: **כמושין.** פלנדא'ו: **כללו של דבר כו'.** קתני מיה' דר' מאיר יוצאין בהן ובקלחין שלהן בין לחין בין יבשין ומתני' נמי מדמכשר ציבשים רבי מאיר היא ושמע מינה בעלין נמי אכשר: **פרגומא.** להא דקתני דר' מאיר יבשין אקלח קאמר: **השפא מנא.** דמעשר דידה דאורייתא ואיכא למיפסלה משום דאין לה הימר צמוצות קאמר ר"ע דנפיק הואיל וחי מטמיא פריק לה ואפי' לה הימר: **מרור.** דמעשר ירק מרובנן הוא ומדאורייתא אית ליה הימר צמוצות מייבשין: **ענין דאורייתא סקון.** ואין לו הימר צמוצות ומרור איתקא למנא מה מנא צעין נאכלת בכל מוצות אף מרור נמי צעין יש לו הימר. לישנא אחרתא מנא צומן הזה דאורייתא ומרור מדרבנן צפרק צמרא (דף קטו). וזה שמעתי וקשיא לי צומן הזה מני מסקי מעשר שני לירושלים ואי למאן דאמר' קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעמיד לצוה צדקיה אביעי ליה לפרושי צומן הזה: **מנא ומרור.** הוקשו יחד וכי היכי דמנא יש עליה שם מעשר שני ולא נפיק ציה אף מרור נמי שיש עליה שם מעשר שני לא נפיק ציה: **בתנאי' חולטין.** צרותחין שאין

מורסן רבה כשם שיוצאין במצה שהיא מדאורייתא. כך יוצאין בהוא מדרבנן. מתני' אין שורין את המורסן לתרנגולין אבל חולטין. ת"ר דברים שאין באין לידי חימוץ, אפי' שבושלו וחלוט שחלטו ברותחין. תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר קמח שנפל לתוכו דלף, דעביד טיף כנגד טיף, אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ ותיקא דהוא כנגד שרי, פירוש כי השמן מי פירות הוא ומי פירות אין מחמין. אמר רבא ומלחא וקמחא אסור. לא נמיחי איניש קדירה בקמח דאבישנא. דילמא לא בשיל שפיר ואתי לידי חימוץ. סבבוך נמי אסורה דהא לוותיקא דמי, דאמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי והא איתמר ותיקא אסור, לא קשיא הא דחליט ליה במישהא ומילחא, במיא אסור במישהא שרי. וכן מי שורין שמחתין ומטילין לתוכן שורין בין בהמטע בין בהחלטה הכל אסור בזמן הזה, כך אמר רבנו גאון צ"ל. הא דאמר רב יוסף לא נחלוט איניש תרתי חיטי בהדי הדדי כו' אילו הן כנגד קליות.

שמעטפך תלוי והטיפס דולפות זו אמר זו ומכופות (ע"ז ז') דכין שהטיפות מוכפות זו אמר זו אין מניחות להחמין (האזהרה ח"ב ט"ו יד).

א) כלאים פ"ג מ"א
שבת דף פד: [קידושין
ל"ג:] ב) כלאים שם מ"ב,
א) זכרות לה: ד) [לעיל
ל"ג:] ט) [שם:] ו) [לעיל ל:
זש"נ:] י) תבוצות דף קג,
ח) ס"א צפסא, ט) [ע"ז
ל"ג:] י) [נצרות פ"ח מ"ו],
ט) [וע"י ח"ס] זכאים ז:
ד"ה ללויין וע"י דש"י
ור"ן ורא"ש מדיס מע.
ד"ה העורגין:]

הגהות מהר"י
לנרא

[א] נ"ג אמר רב פפא
האפי שפיטלו וכו'. חזק
לזווי עין משפט מ"י פ"ה
מהלכות חמץ הלכה ג:

לענין רש"י
פלפלאי' [פלפלאי' שש].
נובלים.

מוסף רש"י

זורעין בתוכה חמשה
דרעונין. ולא הוי ערעוב
שש זיה מלי להפיש
עניינס הפרס הראוי
שבת ט"ז.
ארבע על
ארבע רוחות הערוגה.
ממלא את כל הרוח
עד סמוך לקין (ט"ז).
ואחת באמצע. גרעין
לחלו. ואע"פ שכל אל
הקדשות פמוצין זה לה
ואין ציינס התקא ג'
טפחים ויונקים זה מזה,
אין כלן בית ממוקם, דגני
כלאים היכרה הוא דבעין
דלא להו עבדו, דהא
אבלאיס קפי קרי, אבל
ליניקה לא חיישין אפילו
בכלאי הכרה דאורייתא
דמתן (צ"ב כו). זה סומך
לגדר ממלאן זה סומך לגדר
ממלאן דענין מתחיל
וכ"ש כלאי זרעים דרבנן
דלא חיישין לייניקה, דמתן
שבת פ"ה: בני רש"י מור
וגבי שמי שורות, והרי
יש כפון היכר גדול רוח
זרעה צפון ודרום חו
זרעה מזרח ומערב, אבל
בין זרע האלמעי זרעוני
היומות צ"ח התקא ג'
דכי יניקה דאין שם
היכר, ואי הוו מקריב
הוי ערעוב. והמפרש ד'
גרעין נדי היומות טועה,
דאי התקא משום יניקה
ט' זרעונין יש לדוע נר,
ד' זרעה צפון ודרום כלל
רוח זרעה צמנעו ואחד
צמנעו הערוגה ויש בין
כל אחד ואחד ג' טפחים
כשיעור יניקה, טפח ומחלה
לכל אחת, הלכך לכל הרוח
הוא ממלא עד סמוך לקין
ואפילו אין בין זרע צבנח
זו מרע צבנח זו ג'
טפחים לא איכפת לן,
לדעין כלאים היכר בעלמא
הוא דבעין דמפרישת
שבת פ"ד.
ויניח על גבי
מבחו. שהחטים הלעוסין
יפה למכה (בתבוצות קג).
דעביד טיף להדי טיף.

מסורת הש"ס

- ^[א] [נעיל לה: מנחות ז: מ].
- ^[ב] [לקמן מב., א.] [א] [לקמן מה.]. ד' [פסחדין ה:].
- ^[ג] ד"ה הכי קאמר וכו' דלא בעל נפש לא מחמיר: [ד] ד"ה לאשא ד"ה מתן הדיף: [ה] ד"ה א"ר צאמיה ה"ה מלות כלי' וצ"ה ה"ה נמקן:

הגהות הב"ח

- ^[א] רש"י ד"ה צריה סדק כמו טי"מ"ה. י"ב לשון זין: [ב] ד"ה הכי קאמר וכו' דלא בעל נפש לא מחמיר: [ג] ד"ה לאשא ד"ה מתן הדיף: [ד] ד"ה א"ר צאמיה ה"ה מלות כלי' וצ"ה ה"ה נמקן:

מוסף רש"י

צומתן. לשון חיבור הדיקון (חזקין ב.). בעל נפש. אלם כשר (חזקין) המושג עליו ומתקן מן הפירות (האזנה ח"א סי' פ.). מותר להיותן לשלוח מעט צמים ולתשן למימון האיל ויממשן מיל (טוהדין ה.). ובלבד שיאכל כוית מצה. אחריה באחרונה. משום דבנחת מנוה ענין שמר לשם מנוה (פדשו"ט ב.).

מוסף תוספות

א. הקמחים של כפרים טהורים והסתלות של נכרים טמאים. מ"ס שאג"ב. ב. ג"א. והירצו דודואו עיקר שימור היינו בבוטא צריך שימור, ואי לא ליתיה וליכא עיקר שימור, ודאי ולא צריך שימור קמי לישא כלל, אבל כיון דמצוה ללחון משום ההוא, דהו עיקר שימור, צריך ג"כ שימור מתחילת דגן. מ"ה ה"ן.

רבינו הגאון

דהא דאמר אב"י לא ניהרין אינש תרתו שבלי בהי הדדי, לית הלכתא כותיה. אלא כרבא דאמר מי פירות אין מחמירין, כן פירוש דשמונה חצבא דאבישונא דהו שבייל דשערי רטיבתא, אמר אב"י כשנותנין זה החצבא בתנור בימות הפסח ופיח למטה, כל זיעה שירצא מאותן השעורים נשפך בתנור, והם לאו לא ישארין אותן המים היוצאין מהן מחמירין. ולית הלכתא כבב"י, וקיימא לן כל מי פירות אין מחמירין. ת"ד אין לוחתין את השעורין בפסח. ואם לוחתן, נתבקעו אסורות, ולא נתבקעו ומותרות. ואמרין לא נתבקעו ממש, אלא כל שמניתין על פי אבוב של קליאים והן מתבקעות וכן הלכתא. ור"י יוסי דאמר שורין בחומץ מפני שהחומץ צומתן לית הלכתא כותיה, דהא אב"י רבא בעל נפש, כלומר המתרחק מריח עבירה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חטין דשריין, פירוש שריין שהן חזקים מן השעורים, ולא אתי לידד חומץ, הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דצאית

תרי חיטי. גרעיני חיטין אלף חדא חדא חיטתא: **דילמא אסיא חדא ויטצה ציריח דהכרסה**. בסדק של חכרתה: **דיקולא דמיא**. רמיחת המים: **ציריח**. סדק כמו ‏‏^[א] טיילא חריפא דמנאי זיקי דמסכת ע"ז (דף ג.). **אי הכי אפילו חדא**. שכולתא נמי לא ליחרוך: **דילמא נפקי**. מניא מחיטוי דצרישא חדא וצבעי חטים דליך רישא: ה"ג והדר ציה **אזיי דל אגב מדלייהו לא מחמעיי**. כל דרך נפילתם לא מחמעיי: **חלצה דאציטונה**. כד שמיצטין כמוכו קליות בתנור: **סחיפא שרי**. אם פיו כפוי למטה שיהו המים הנפלטין מן הקלי על ידי שום האור וצין ויואלץ לחוך שרי: **זקיפא**. שיהא זוקף כדרכו אסור שהמים נפלטין וחרזין ונבלעין. ומדאמר **אזיי סחיפא שרי משום דייציי אצראי שמע מינה הדר ציה ממאי דאמר לעיל לא ליחרוך אינש תרמי שיכלי דהני נמי דייציי מניא ושרקי ונפלי ולא מיצבעי צדיך: נתבקעו**. מחמת הניפוח שמתחמם המים אסורות דומאי ממנהרות להחמיר: **שורן צחומין**. אם רוחה שנופחת שורן צחומין: **והומץ זוממן**. אטטרייני' צלע' ואינו מניחן להחמיר: **והן מספקות מאילינן**. שאינן יכולות לעמוד מפני ריח היין: **דודא דבי צר חשו**. ככפר של אותו האיש: **נתבקעו ממש**. כלומר לזין אסורות אלף נתבקעו ממש ואותן לא מצוקעות ממש

היו והתירין: **אמר רבה גרסינן: בעל נפש**. חסיד: **הכי קאמר אפילו חיטי**. שהן קשין משעורין ואין ממנהרין להחמיר בעל נפש לא ילמות אכל דלאו בעל נפש דלא ‏‏^[א] מחמיר על נפשיה כולי האי: **דשריין קשים: לאשא**. ‏‏^[ב] רבה. הכי קרי ליה לשון רבות: **מאן דלאים ליה לאשא יאכל לחם עיפושא**. כלומר לא תהא סולתן נקיה: **דלא צי רב הונא לספי**. כולה רב נחמן אמר לה: **ורבא אמר אסור ללסוף**. לכולי עלמא: **דשיען**. שחלקין הן: **והדרשא**. קיבר: **אל כפרים טהורים**. לפי שאין מקפידין על סולתן לעשותן נקיה כל כך ולא לתמי לחיטי דידהו ונמלא שלל הוכשרו וקא קרי להו סולת אלמא אפשר לנקיה צלל למיתה: **במר דנפק**. רבא מצי מדרשא: **אמר**. רב פפא נטטער בעצמו מדוע לא מזכרתי להשיג לז מהא דאמר ר' ירמיה כו': **ואי לאו**. למיתה דעכשיו בעי שימור שלא יחמיאו שימור למה לי: **לאו שימור הוא**. אי לא עבד ליה שימור מקמי

הכי: דאמר רב הונא גרסינן: צלקות של נכרים. שמכר בהן שלל החמיאו שאין שם לא קרני חגזים ולא הכסיפו פניו דהואו הוי סימן סידוק וסימן שיאור דללקמן [מת:]: **שיאכל כוים מזה באחרונה**. דצהא לא נפיק ידי חובת מזה משום דלא הוי לה שימור לשם מזה ואף על פי שאנו רואין שאין כאן חימוץ ומיהו למזה של מזה שימור לשמה צעין: **באחרונה**. ‏‏^[א] היא מזה אכילתה שעם הפסח היא חובת אכילתה דכתיב קרא (שמות יב) על מזה ומרורים יאכלוהו ופסח נאכל על השזבע דתתן [לקמן דף קט:]: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: **צראשונה לא**. כלומר באכילה ראשונה שאכל מצלקות של נכרים לא נפיק: הכי גרסינן **מאי טעמא דלא עבד לה שימור ולא גרסינן אי נימא**. דהא ודאי טעמא משום הכי הוא: **מאפיייה ואילך**. משמע משמתקנה לאפיייה כגון עריכתה וקיעוף שלה ונתינתה לתנור: **וממאי דילמא**. לעולם שימור דלישה שימור הוא ואע"ג דלא איצטרריך שימור מקמי הכי והכא מאי טעמא לא נפיק משום דמשעת נתינת מים לקמח שזה דבר המחממת הויא צריכה שימור וזו לא נעשה לה שימור מהאיא עידנא דנחית לתורת שימור דהיינו מנתינת מים: **ואפילו הכי**. דלא אשכח רבא סיעתא למילתיה לא הדר ציה ממאי דאמר צעין שימור קודם לשה: **מהפכי**. עיפי. העמרין וקושרין את העמרים צימות הקלרי:

כל שעה פרק שני פסחים

‏‏^[א] ר"ג ר"ח **כל שאילו מניחן על פי אבוב שר קלאים והם מתבקעות**. פירוש כלי שצעלי קליות עושין זו קליות והוא מנוקב כדלמרינן צפרק ר' ישמעאל (מנחות דף סו.) מניחין בתוך אבוב של קלאים כדי ‏‏^[א] שתגמור האור צכולו והם מתבקעות מכה האור וכן מלא ר"י צספר ישן צסם רצינו מס:

תרנגומא אקמחים. תימה השתא אמאי תני סלמות יש לומר לללדין קתני **כי מהפכיתו כיפי הפכיתו לשם מצה**. וא"ת כיון דסצירא ליה דצעי שימור צשעת היפוך אם כן היכי מוכח דמנוה ללמות דילמא לאו מנוה היא אלל דלריך שימור מתמלתו ועד סופו יש לומר דעיקר שימור כדי שלא תחמיץ וסגר רבא אי לא שיש שימור מחמץ צשעה שהיא עדיין דגן כגון למיתה לא היה מלריך שימור צשעת צי דרי מתחילת הדגון ‏‏^[ב]:

זקיפא נמי שרי מי פירות נינהו ומי פירות אינן מחמירין ת"ר **י אין לותרין** ‏‏^[א] שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי ואמר שורן בחומץ וחומץ צומתן ‏‏^[ב] אמר שמואל אין הלכה בר' יוסי א"ר חסדא אמר מר עוקבא **לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחן על פי חבית והן נתבקעות מאיליהן ושמואל אמר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש אמר רבה בעל נפש לא ילתות מאי איריא בעל נפש אפילו כולי עלמא נמי דהא תניא אין לותרין שעורין בפסח הכי קאמר יבעל נפש אפי' חיטין דשרירי לא ילתות א"ל ר"נ מאן דציית ליה לאבא אכיל נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתתי ובי רבא בר אבין לתתי ורבא אמר אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותרין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא חיטי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חיטין כיון דאית ביה ציריא עיילי בהו מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמו קמ"ל הדר אמר רבא ‏‏^[ג] מותר ללתות ‏‏^[ד] דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר נקיה בלא לתיתה איתביה רב פפא לרבא הקמחין והסתלות של נכרים של כפרים טהורים ושל כרכין טמאין דכפרים מ"ט לאו משום דלא לתתי וקא קרי ליה סולת תרנגומא אקמחא בתר דנפיק אמר מ"ט לא אימא ליה מהא ‏‏^[א] דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל חיטין של מנחות אין לותרין אותם וקא קרי להו סולת הדר אמר רבא מצוה ללתות שנאמר ‏‏^[א] ושמרתם את המצות אי לא דבעי לתיתה שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כוית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד בהו שימור ולעביד ליה שימור מאפיייה ואילך אלא לאו שמע מינה שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור עביד לה שימור הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא **מנקטא****

רבינו הגאון רבא מצינו ליה ביהרין אב"י רבא דאמר מי פירות אין מחמירין, כן פירוש דשמונה חצבא דאבישונא דהו שבייל דשערי רטיבתא, אמר אב"י כשנותנין זה החצבא בתנור בימות הפסח ופיח למטה, כל זיעה שירצא מאותן השעורים נשפך בתנור, והם לאו לא ישארין אותן המים היוצאין מהן מחמירין. ולית הלכתא כבב"י, וקיימא לן כל מי פירות אין מחמירין. ת"ד אין לוחתין את השעורין בפסח. ואם לוחתן, נתבקעו אסורות, ולא נתבקעו ומותרות. ואמרין לא נתבקעו ממש, אלא כל שמניתין על פי אבוב של קליאים והן מתבקעות וכן הלכתא. ור"י יוסי דאמר שורין בחומץ מפני שהחומץ צומתן לית הלכתא כותיה, דהא אב"י רבא בעל נפש, כלומר המתרחק מריח עבירה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חטין דשריין, פירוש שריין שהן חזקים מן השעורים, ולא אתי לידד חומץ, הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דצאית

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא להנהו דהו מהפכי לגורן, והו העומרין. הפכו לשם מצה, כלומר ההורו מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילה לשמן לשם מצה.

מ.

עין משפט נר מצוה

קסו א מ"י פ"ה מהל' חו"מ הלכה ד טו"ש"ע א"ח סי' תסג סעיף א:
קכב ב ג ד מ"י פ"ה מהלכות מלה הל' ו ז טו"ש"ע א"ח סימן מגג סעיף ה:
קכט ה מ"י שם הלכה מ ט טו"ש"ע א"ח סימן מגג סעיף ד:

תורה אור השלם

1. ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולמם: שמות יב ז

לעני רש"י

אשתייניב [אישתייניב ט]. סוגר.

רבינו הגאון (המשך)

לרבה אוכל פת מעופשת. פירוש כגון פת קיבר שאין בה סלת, מציא: כי בלא לתיתה אין יוצא סולת נקיה ואמר רב נחמן לותרת דהא בי רב הונא ובי רבה בר אבהו לתתי, ורבא אמר אסור ללתות, ומותבינן עליה אין לותרין את השעורים בפסח הא חטין שרי כו'. פי' צריא (כגון) הסדק שהוא באמצעת של חטה, אבל השעורים שני [נ]אין בהן סדק. איכא דאמרי אמר רבא מותר ללתות, דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה, כלומר אם אין שריון את החטים לא תצא מהם סלת נקיה. ומותבי רב פפא מהא דתאני הקמחין והסתלות של גרים של כרכים טמאים ושל כפרים טהורים, ש"מ מדקתני טהורין, מכלל דלא הוכשרו, וקרי להו סולתות, הנה הסלת בלא לתיתה, ודחי רבא האי דקתני של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסולתות. והא דאמר רבא אי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה, דהויה היא, דהא משמא דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותרין אותן. וקרי להו התורה סלת, הנה נמצאת סלת בלא לתיתה. הדר אמר רבא מצוה ללתות, דכתיב ושמרתם את המצות, ואין שמור אלא שמור החטים בלתיחה, אבל שימור דלישה ליתיה שימור מדרב הונא, דאמר בצקות של גרים אדם ממלא כריסו בלתיחה, אבל שימור מצה באחרונה, ואי הוה שמור דלישה שמור היה עושה שימור לבצק של גוי ואינו צריך כוית אחר. ודחינן הני בצקות של גרים משום דלא אתחיל בהו

קע א מיי פ"ח מהלכת
כלאים הלכה זו הנה
ש"ע י"ד סימן שא סעיף
ח:

קעא ב מיי פ"ח מהל'
תמן הלכה זו
ש"ע א"ח סימן טס
סעיף א':

קעב ג מיי פ"ח מהל'
שבת הלכה זו הנה
ש"ע א"ח סימן טז
סעיף ט':

קעג ד מיי פ"ח מהל'
מהלכות מצא הלכה
ה ט"ז סימן טסג
סעיף ג':

קעד ו מיי פ"ח מהל'
ק"פ הלכה זו סג
לאן ש: קעה ז שם הלכה ח:
קע ה מיי פ"ח מהל'
מהלכות מצא הל' יט
טו"ע א"ח סימן טסד:

קעה ז שם הלכה ח:
קע ה מיי פ"ח מהל'
מהלכות מצא הל' יט
טו"ע א"ח סימן טסד:

מוסף רש"י

בגד שאבד בו כלאים.
שארנו צו כלאים חות אחד
ואין מקומו יכיר (ע"ז סה).
שם היה מכיר חות המלך
בגד הפשט טעמו ונשר
(נדח סה). שהעביר.
מן האור, מרווחין. בין
השמשות, לא יתן לתוכן
תבלו. שמשחקן, דכלי
לאשון לא זמן שרוטת מכשל
(שבת סב). התמחויר.
כען קערה גדולה שמתרה
כל האלפס למוכה ומשם
עמרה לנקותו (שבת סב).
חוץ מדבר שיש בו
חומץ וציר. שם מבטלין
אם התבלין כשהן חומץ
(שם). ציר. הנוטף מן
הדגס שכוססין אונן
נמכס (שם). בחסיסי.
מלה אפסיה שחומץ אותה
ומשפיל אותה בקמח
ומוללין בה (שם). מי
(האורח ח"א ע"י ס"ט). מי
תשמשו של נחומים.
כלומר מותר כל לשם
(שם).

רבינו הגאון

מן בריה דרבינא פנחס
ליה אימיה יהודה באבין.
פירוש ימיה היה והיה
הרבה ומעיקותיה היתה
משמרת אותן לשם מצה
(מתחילה). הויה אבא
דטבעא בחישהא. כלומר
טבעא פנינה בנהי.
התיר רבא למכור החטים
שכספניה לגוים. ומובחין
עליה הברך שאבד בו
כלאים הויה זה לא ימכרו
לגוי. חיישינן שמא יחזור
הגוי וימכרם לישראל אח.
ולא יעשנו מרדעת לחמור,
אבל עושין אותו תבויין
למה. הדר ביה רבא
ושנתה לזבוינהו קבא
קבא לישראל כי היכי
דניכלו קמי פסחא. ת"ר
אין מוללין את הקדירה
בפסח. פירוש מלילת
הקמה בקרה. והררצה
שמולל נותן הקמה ואח"כ
החומץ. ויש אומרים נותן
החומץ ואח"כ נותן הקמה.
ואוקימנא יש אומרים ר'
יהודה הוא, ותאני בענין
נותנת תבלין בשבת, ר'
יהודה אומר לכל הוא
נותן חוץ מדבר שיש בו
חומץ וציר. כלומר החומץ
והציר מבשל, ומוליעין
שבת מבשל ואסור ליעין
חמץ בפסח שר, וקדים
ומבשיל ליה ולא אתי ליה
דאמרי ר' יוסי בחומץ מקורם בין
אחרון בין הכל אסור למלול
משום הרחוקת איסור. כמו
שאומרים לנידר התרוק מן
הכרם שלא תאכל מן הענבים.

לא יעשנו מרדעת לחמור. אומר ר"י דדוקא בכלאים אכזבין אסור לעשות מהן מרדעת שמה יעשנו טלמי על צגדו ולא יזהר נמי שלא יגע בצבשו אצל כלכאים ידועים שרי כלמרי במסכת כלאים (פ"ט מ"ד) מרדעת החמור אין זה משום כלאים ומותר לעשות מהן כר וכסת ובלבד שלא יגע בצבש אע"ג דאמרינן צ"ק דבינה (דק י: ע) אפי' עשר מצעות זו על גב זו אסור שמה תכרך לו ינמא על צבשו שמה כר וכסת ומרדעת אין רגילין ליתכן כל כך:

אב"ר עושהו תבויין צמת. וא"ר והא איכא לועג לרש וגו' וצפרק הסבלת (מנחות דף מה). אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין צלילית (אמר רב) ומודה שמואל בוקן שעשאה לכבודו¹ שפטורה וההיא שעתא וחלי רמין ליה² משום לועג לרש ומהאי טעמא נמי לא יעשה כלאים למת ואומר ר"ת צלילית שקולה כנגד כל המצות לכך איכא לועג לרש טעמי כלמרינן צבתלת (שם דף מג:). וזכרתם את כל מצות ה' למלמד שקולה צלילית כנגד כל המצות והא דאמר צ' רבי יונתן הו' שקלי ואלני צבית ורבי יונתן הו' שקלי ואלני צבית הקצרות הו' שדיא תכלת דרבי יונתן אמר ליה ר' חייא דלייה שלא יאמר למחר צבית אללנו והיום מלעיגים אותנו ואף על גב דמתים רמין יש להם צלילית אומר ר"ת דמכל מקום שייך בהן ליעוג לפי שמלאין עלמין כמלונין מצוות והן אינן מצוין³ ואינו דומה מצווה ועושה למי שאין מצווה ועושה ומה שמשירים בזמן הזה מנלית של מתים סומכין האל דמניא במסכת שמחות (פי"ב) אלא שאלו צן בטנית צוה לבניו קצרותו מתת מרגלותיו של אבא והמירו תכלת מפלוניו⁴ וצבמה דברים אלו סומכין על ספרים חילוניים ומניחין גמרא שלנו בצפרק בתרא דמגילה (דף לא) אמרי רבא חודש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשים ומועדיס דהיינו חוון ישעיהו⁵ ואנו מפטירין השמים כסארי וכן הוא בפטיקתא וצפר' ויחל אנו קורין בתענית שלנו אע"ג דמנן צמגילה (גס זה שם) שקורין בתענית צבללות וצרכות ואנו סומכין על מס' סופרים (פ"ח ה"ו ע):

האילפס והקדירה שהעביר מרותחין לא יתן צתוכן תבלין. מכלן אין להוכיח דעירוי ככלי שני מדלל שמעינן רותא שלא יערה (ט) על הקערה שהתבלין בתוכה

דאדרבה דוק מסיפא איפכא דקתני אצל נותן הוא לתוך הקערה¹ ולא קתני אצל מערה על הקערה שיש בה תבלין ונראה דלפילו שמואל דאית ליה תתאה גבר ותניא כדילך לולין (לקמן דף עו). כוותיה אפ"ה מצשל העירוי כדי קליפה דלמור המס מניח כוותיה דשמואל חס לתוך לולין כולף כולף כולף כוון מדיח ואם עירו רותחין על התרנגולת כר"ך קליפה² וכלי שנשמתשו בכלי ראשון לא יוכל להגעילו ע"י עירוי דאין מבשל אלא כדי קליפה והוא בלע יותר מכדי קליפה והא דאמרינן צפרק כירה (שבת דף מב). דשרי חס לתוך לולין יש לומר כיון שאינו מבשל אלא כדי קליפה הואיל והאונן של מטה מים שהוא דבר המתערב אינו יכול להתבשל מחמת זנינות המים אצל דבר שאינו מתערב לא ובשילהי ע"ז (דף עו). אמר (ט) מר עוקבא זבן וירע מוכרי וזהו ליה גדנפח וכי' ומסיק כבולעו כן פולטו מה בולעו צנינותו³ אף פולטו צנינותו ואי עירוי ככלי ראשון הוא מאי אירחי משום דבלע צנינותו אפילו בלע בליעה גמורה פליט צנינותו דהיינו עירוי אלא לא בשיל אלא כדי קליפה והא דמנן צפרק צבית (שבת דף קה): כל שלל צל צממין לפני השבת מדיחין אותו צממין צבית וכי' כר"ך לאוקמא בכלי שני דכלי ראשון אפילו הדחה אסורה וקשה דקתני דוקא מדיחין אצל שורין לא והכא גבי תבלין קתני אצל נותן לתוך הקערה או לתוך התמחויר דהיינו אפילו שורין ואומר ר"י דהתם מיידי צבית דבר צישול וכששורין אותו אפילו בכלי שני מיחוי כמבשל וצירושלמי צפרק כירה צבית מהו ליתן תבלין מלמטה ולערוך עליהן מלמעלה ר' יונה אומר אסור דעירוי ככלי ראשון הוא חיליה דר' יונה מן דהא וכלי חרש אשר תבושל בו ישצר א' שישל צו וא' שעירה לתוכו רותח דחרי ר' אסי תמן כלי חרס בולע תבלין אינו מבשל המידי ר' אסי צר בון והתניא אף בכלי נחשת כך אית לך לנימיר כלי נחשת בלע צממיה⁴: ר' רבא⁵ מוחי ליה קידרא בחסיסי. פ"ה קימחא דאזינושא וקשה דהא לעיל (דף נט): אסרינן⁶ וליכא מנא דפליג ונראה לר"י דפריש צפרוך צממין קמח של עדשים⁷ דאין דרכם לצא ליהי חומץ כל כך: לא

מנקטא ליה אימיה. חייטין מתחלת קציר ללורך הפסח ועבדה לכו שימור מעיקרא: צאריני. מלא עריצה או עריצות הרצה ומלעימתו לצדם ללורך הפסח: חיספא. שם הנקר. טבעה קודם הפסח והיו זה חייטין: שאבד בו כלאים. שחארז בו חוט של כלאים ואינו נכרי:

הרי זה לא ימכרו לנכרי. דהואלי ואין כלאים שבו ניכרים אתי לזבוינה האני נכרי לישראל ולביש להו ישראל ולא אדעתיה: ולא יעשנו מרדעת לחמור. דילמא דער שקיל ליה מהסמ ומופרו בלאח מזגדיו: אצל עושה אוסו פכרינן למת. דמהתם תו לא שקיל ליה דגדי המת אסורין בהגהה ומת אין מצות נוהגות צו דקתי צמתים חפשיים) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת טו). והני חייטין כיון דלא מינכר חייטין דידהו אחי האני נכרי והדר מוזבין להו לישראל: קבא קבא. קב זה וקב זה ולא הרצה לביש א': מוללין את הקמה ואח"כ נותן את החומץ ואח"כ ויש אומרים אף נותן את החומץ ואח"כ נותן את הקמה ע' מאן ר' א"ר חסדא רבי יהודה היא (ד' דתנן) האילפס והקדירה שהעביר מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן לתוך הקערה או לתוך התמחויר רבי יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר ונוקמה כר' יוסי ע' (דתנן) ר' יוסי אומר שורין בחומץ וחומץ צומתן כי אשמעינן ליה לרבי יוסי הני מילי דאיתיה בעיניה אבל על ידי תערובת לא עולא אמר יאחד זה ואחד זה אסור משום ל' לך אמרינן נירא סחור סחור לכרמא לא תקרב רב פפי שרי ליה ל' לבורדיקי דבי גלותא הלממחה קדירה בחסיסי אמר רבא איכא דשרי כי האי מילתא בדוכתא דשכיחי עבדי א"ד רבא גופא מוחי לה קידרא בחסיסי:

בתני אין נותנין קמח לתוך חרוסת או לתוך החרדל ואם נתן יאכל מיד ורבי מאיר אומר ע"י אין מבשלין את הפסח לא במשקין ולא כמי פירות יאכל סכין ומטבילין אותו בהן מי תשמישו של נחתום ישפכו מפני שהן מחמציין: ג' אמר רב כהנא מחלוקת לתוך החרדל אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף מיד ותניא נמי הכי אין נותנין קמח לתוך חרוסת ואם נתן ישרף מיד לתוך החרדל ר' מאיר אומר ישרף מיד וחכמים אומרים יאכל מיד אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי חכמים א"ל רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהודה

לתוך החרדל לפי שהוא קמח לתוך חרוסת לפי שהוא דלית ליה תתאה גבר ותניא כדילך לולין (לקמן דף עו). כוותיה אפ"ה מצשל העירוי כדי קליפה דלמור המס מניח כוותיה דשמואל חס לתוך לולין כולף כולף כולף כוון מדיח ואם עירו רותחין על התרנגולת כר"ך קליפה² וכלי שנשמתשו בכלי ראשון לא יוכל להגעילו ע"י עירוי דאין מבשל אלא כדי קליפה והוא בלע יותר מכדי קליפה והא דאמרינן צפרק כירה (שבת דף מב). דשרי חס לתוך לולין יש לומר כיון שאינו מבשל אלא כדי קליפה הואיל והאונן של מטה מים שהוא דבר המתערב אינו יכול להתבשל מחמת זנינות המים אצל דבר שאינו מתערב לא ובשילהי ע"ז (דף עו). אמר (ט) מר עוקבא זבן וירע מוכרי וזהו ליה גדנפח וכי' ומסיק כבולעו כן פולטו מה בולעו צנינותו³ אף פולטו צנינותו ואי עירוי ככלי ראשון הוא מאי אירחי משום דבלע צנינותו אפילו בלע בליעה גמורה פליט צנינותו דהיינו עירוי אלא לא בשיל אלא כדי קליפה והא דמנן צפרק צבית (שבת דף קה): כל שלל צל צממין לפני השבת מדיחין אותו צממין צבית וכי' כר"ך לאוקמא בכלי שני דכלי ראשון אפילו הדחה אסורה וקשה דקתני דוקא מדיחין אצל שורין לא והכא גבי תבלין קתני אצל נותן לתוך הקערה או לתוך התמחויר דהיינו אפילו שורין ואומר ר"י דהתם מיידי צבית דבר צישול וכששורין אותו אפילו בכלי שני מיחוי כמבשל וצירושלמי צפרק כירה צבית מהו ליתן תבלין מלמטה ולערוך עליהן מלמעלה ר' יונה אומר אסור דעירוי ככלי ראשון הוא חיליה דר' יונה מן דהא וכלי חרש אשר תבושל בו ישצר א' שישל צו וא' שעירה לתוכו רותח דחרי ר' אסי תמן כלי חרס בולע תבלין אינו מבשל המידי ר' אסי צר בון והתניא אף בכלי נחשת כך אית לך לנימיר כלי נחשת בלע צממיה⁴: ר' רבא⁵ מוחי ליה קידרא בחסיסי. פ"ה קימחא דאזינושא וקשה דהא לעיל (דף נט): אסרינן⁶ וליכא מנא דפליג ונראה לר"י דפריש צפרוך צממין קמח של עדשים⁷ דאין דרכם לצא ליהי חומץ כל כך: לא

הנהגות הב"ח
(א) גבי בר לויא לרצה בנד
שאבד וכו' לא יעשנו
חומץ לתמור כלי: (ב)
תוב' דיה אלפס וכי'
שלא יערה בקדירה כלי:
ותיבת על נמתק:

אייגור'ס ואיגור'ס.
חומציות (במאלה).

לעוי רש"י
אייגור'ס ואיגור'ס.
חומציות (במאלה).

מוסף תוספות
א. אין שאין הכלאים ידוע בו. מוס' האל'ס.
ב. שמבלישו בדבר האסור ומראה לו שאין לו עור חלק במצות. מוס' נדה סא: ג. פי' לתבויינס. מוס' צ"ב ע"ד. ד. פי' באוהה שעה שיברכו. מוס' ט"ו חלק במצות. מוס' ע"ז סא: ה. כלומר אגו מחויבים ועושין מה שהם אינם יכולים לעשות. מוס' האל'ס. ו. [ותניא במסכת ציצית וכו'] אמר אבא שאול אבא אמר לי כשמאות התי לי ציצית לפי שיש בו משום קדושה, וחכמים אומרים אין בו משום קדושה. מ' הר"ן. ד. דמשפט שהתבשיל כבר בתוכם. תומא דאילפס וקדירה. מוס' האל'ס. ח. מפיר שהוא מבשל הדם שעל פניו. מ' הר"ן. ט. בולעו כ"ש ציציות שניתו הרתיחות שם. טז"י ע"ז שס'. ו. ולא אמרינן דהו בישולו. אבל לא שורין. טז"י שבת שס. גא. ומבדוהו מיתה סייעתא לר' יונה דקאסר ש"מ דהלכותא כותיה עירוי בכלי ראשון. מוס' שאלן. יב. משום דילמא לא בשיל שפיר. מ' הר"ן. ג. והיינו מני קטניות. מוס' ר"פ.

רבינו הגאון (המשך)
רבא מייחי ליה בחסיסי כעין ותיקא. ולא מיחה על רב פפי דשרי לרבי יוש גלותא אלא משום דעבדי דלא מפלי ועבדי איסורא. [מתני'] אין נותנין קמח לתוך חרוסת, ולא לתוך החרדל, ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד, ור"מ אוסר, אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף קמח נמי הכי אין נותנין קמח אומרים יאכל מיד, ואמר אבא סכין אותו ומטבילין אותו בהם.

(א) ע"ז סה: נדה סא;
(ב) ע"י מוספות חולין לה.
ס"ח"ה ונמלא, (א) [עמ"ש
מוס' צ"ב נד: ד"ה מאן],
(ד) שבת מ"ג, (ה) [צ"ל
דמניא], (ו) [שבת יג: ב"מ
כב: ע"ז יח: נט: ז: א] [ג'
הערוך למדקין], (ח) [ע"י
מוספות לקמן מה]. ד"ה אין
מבשלין], (ט) [מהלכת פסח,
(י) [ויקרא ט"ו], (כ) [צ"ל
קבדו חותין], (ל) [ע"י מוס'
מגילה לא: ד"ה ר"ח אב
וכי' וק"צ' ע"י ממומת
הדשן ס"י ע"י], (מ) [וע"י
מוס' צרכים יח: ד"ה למחר
וכי' צ"ב ע"י, ד"ה פסקי
וע"י סה: ד"ה אלל ונמנה
סא: ד"ה אלל], (ס) [צ"ל
רב עקביה].

הנהגות הב"ח
(א) גבי בר לויא לרצה בנד
שאבד וכו' לא יעשנו
חומץ לתמור כלי: (ב)
תוב' דיה אלפס וכי'
שלא יערה בקדירה כלי:
ותיבת על נמתק:

אייגור'ס ואיגור'ס.
חומציות (במאלה).

מוסף תוספות
א. אין שאין הכלאים ידוע בו. מוס' האל'ס.
ב. שמבלישו בדבר האסור ומראה לו שאין לו עור חלק במצות. מוס' נדה סא: ג. פי' לתבויינס. מוס' צ"ב ע"ד. ד. פי' באוהה שעה שיברכו. מוס' ט"ו חלק במצות. מוס' ע"ז סא: ה. כלומר אגו מחויבים ועושין מה שהם אינם יכולים לעשות. מוס' האל'ס. ו. [ותניא במסכת ציצית וכו'] אמר אבא שאול אבא אמר לי כשמאות התי לי ציצית לפי שיש בו משום קדושה, וחכמים אומרים אין בו משום קדושה. מ' הר"ן. ד. דמשפט שהתבשיל כבר בתוכם. תומא דאילפס וקדירה. מוס' האל'ס. ח. מפיר שהוא מבשל הדם שעל פניו. מ' הר"ן. ט. בולעו כ"ש ציציות שניתו הרתיחות שם. טז"י ע"ז שס'. ו. ולא אמרינן דהו בישולו. אבל לא שורין. טז"י שבת שס. גא. ומבדוהו מיתה סייעתא לר' יונה דקאסר ש"מ דהלכותא כותיה עירוי בכלי ראשון. מוס' שאלן. יב. משום דילמא לא בשיל שפיר. מ' הר"ן. ג. והיינו מני קטניות. מוס' ר"פ.

רבינו הגאון (המשך)
רבא מייחי ליה בחסיסי כעין ותיקא. ולא מיחה על רב פפי דשרי לרבי יוש גלותא אלא משום דעבדי דלא מפלי ועבדי איסורא. [מתני'] אין נותנין קמח לתוך חרוסת, ולא לתוך החרדל, ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד, ור"מ אוסר, אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף קמח נמי הכי אין נותנין קמח אומרים יאכל מיד, ואמר אבא סכין אותו ומטבילין אותו בהם.

כל שעה פרק שני פסחים

מא

עין משפט נר מצוה

קעז א ב מ"י פ"ח מהל' ק"פ הלכה ז ח סגנו לאוין עז:
קעח ג מ"י פ"ו מהל' חמץ הלכה ו טור ש"ע א"ח סימן תסא ע"ק ד:
קעט ד ה ו מ"י פ"ח מהלכות ק"פ הל' ו סגנו לאוין עז:
קפ ז מ"י פ"ע מהלכות שבת הלכה ג:
קפא ח מ"י פ"ח מהל' ק"פ הלכה יי:

רבינו הגנאל

ח"ד ובשל מבושל במים, אין לי אלא במים, שאר משקים מניין, אמרת קל וחומר מה מים שאין מפיגין טעם הבשר אסור שאר משקין שמפיגין טעמו של בשר אינו דין שאסור, ר' אומר במים, אין לי אלא במים, שאר משקין כמים, מי פירות מנין, ח"ל ובשל מבושל במים מכל מקום, לר' דמפיק ליה מלשון בשול אפילו צלי קדר, כיון שהוא עשוי כמין בשול אסור הוא, ות"ק דממעט מכח הפגת הטעם צלי קדר מותר שאינו מפיג טעמו. ות"ק דמיימי ליה לשאר משקין כק"ו ובשל מבושל במים מנין, נטף מרוטבו על ליה דאפילו אם בשלו אחר שצלאו או צלאו אחר שבושלו חייב, וכו' ויסי דהאני יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל ואע"פ שלא נימוח, הרי לר' ויסי אע"פ כי רקיק זה אפיו הוא, כיון שבשלו יצא מתורת אפיו והרי הוא כמבושל. צלאו כל צרכו כגון דשויה חרובא פטור, אבל בשר חי לגמרי דלא עבר באש כלל אינו חייב. אמר רב חסדא המבשל בשבת בחמי טבריא פטור. דלא תולדות אור הן, פסח שבשלו בחמי טבריא פטור. אמר רבא ועובר משום דבעינן צלי אש וליכא. אמר רבא אבל נא

לא שמייע ר' בלומר **לא סבירא** לר' אף על גב דמניא כותמיה קסבר מתניתין פליגא: **מדאמר** שמואל אין הלכה ברבי יוסי. השתא מדמי חומץ לתרוסת וע"כ נראה לר"י דעולא דאמר לעיל בין כך ובין כך אסור משום לך לך אמרינן נירא סמור סמור לכרמא לא תקרב פליג אדרב כהנא דהא רב כהנא דאמר אזל לתוך חרוסת לדברי הכל ישרף ולעולא לא אסר אלא משום לך לך אמרינן: **מאי** לאו מדא מצמת מחמע. קשה לר"י דלעיל קאמר י"א אף נותן את החומץ ואח"כ וכו' ופרין ולוקמא כר' יוסי דאמר שורן בחומץ וחומץ לומתן משמע דתנא קמא דיש אומרים היינו ת"ק דר' יוסי דלית ליה דחומץ למית ואפילו הכי קאמר נותן הקמח ואח"כ נותן את החומץ אלמלא קסבר אע"ג דלא למית חמועי נמי לא מחמע ואורי' דלעיל איירי לפי המסקנה דלחא:

אין מבשלים את הפסח לא במשקין וכו'. תימה למה שנאו כאן אי משום דתנא ירקות שלוקות ומבושלות א"כ מיד היה לו לשנות בסמוך אחריה: **איבא** בנייהו צלי קדר. פי' אי לוקה עליו אי לא אזל לכוילי עלמא פסול הוא ועשה נמי את ביה דללי מחמת ד"ה הוא א' כדאמרין בריש כ"ד כולין (לקמן עה): נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו ג נגע בחרסו של תנור יקלף את מקומו וכן שאר משקין לא אינטיין למילף אלף לעיני מלקות אבל פשיטא דלכל הפחות איכא עשה דכי אס עלי אש וא"ת והיכי יליף שאר משקין מק"ו והא אין מזהירין מן הדין ויש לומר דהא קל וחומר אינו אלף מגלה דבישול דקרא איירי אף בשאר משקין:

אמר רב כהנא הא מני ר' יוסי היא. תימה דרב כהנא דמוקי לה כרבי יוסי לרבנן האי בשל מבושל מאי עבדי להו דלא לזלאו ולאחר כך בישלו לא כרין קרא דמסבירא ידעינן דבישול מצטל מגלה דכאמר רבי יוסי גבי מנא² ויש לומר דרב כהנא סבר דרבי יוסי יליף מנשל מבושל דבישול מצטל אפייה:

אבל לא במבושל. פ"ה דבישול מצטל ליה מתורת לחם ולפי מייירי צלילתו רכה דצלילתו עבד לא נפיק מתורת לחם¹ כדפירשתי לעיל² ור"י מפרש דמייירי צלילתו עבד ופסולה משום מנא עשירה ומיייתי דכי היכי דסבר רבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורת אפייה לשוויה מנא עשירה כחילו לא נאפה ה"ג גבי פסח עקר מייניה בישול עס ליה: **עולא** אמר אפי' תיבא ר' באיר וכו'. הכא מדמי פסח לבישול מנא והיינו דלא כמסקנא דכ"ד מצרכין (בבב"ב דף נח): דקאמר התם עולא משמיה דר' יוחנן שלקות מצרכין עליהם שהכל לוקה

אחרוסת קאמר. מי אית לך דרבנן נמי אחרוסת פליגי: לא סבירא לי אלא בחרוסת נמי שרו והלכה כמותן: **כווסיה** דרב כהנא **מסבירא**. דאמר רבנן אחרוסת לא פליגי וכי אמר שמואל הלכה כחכמים אחרדל קאמר: **אין הלכה כרבי יוסי**. דאמר לעיל [מ:] חומץ לומתן: **מאי** לאו. מדלחא למית חטוין שהחילו לניפח כבר אלמא³ כשאר משקין הוא אחמועי נמי מחמע את הנימן מתחלה לתוכו דרב כהנא אלמא שמואל כרב כהנא סבירא ליה וכי קאמר שמואל הלכה כחכמים אחרדל קאמר ולא אחרוסת: **לא מילמס** למית. את שהחילו להחמיץ ולא מחמע נמי את הנימן לתוכו דלא הוי כמים: **במים**. ובשל מבושל במים: **שמפיגין טעמן**. שנותנין בו טעם שלהן: **ובשל מבושל**. רביא הוא דהוה ליה למיכתב נא ומבושל: **אלי קדר**. שמבשלין אותו בקדירה בלא מים ובלא שום משקה אלא מים הנפלטין משמנו. למאן דיליף לה מק"ו הכא שרי לרבי דיליף מרביא האי נמי בשל מבושל הוא: חייב.

מלקות על אכילתו: ר' יוסי היא. דאמר בישול לאחר אפייה בישול הוא: **יוצאין**. ידי חובת מנא ברקיק השרוי בתבשיל לאחר אפייתו ואף על פי שמתמסמם לחם הוא כל זמן שהוא קיים שלא נימוח לגמרי וכן במבושל: **אזל לא במבושל**. דלאו לחם קרינא ביה ואע"פ שכבר נאפה בתנור הואיל וחזר ובישלו ביטלו מתורת לחם: **שאינו נהא**. דרבייה קרא ובשל מבושל דהוי ליה למכתב ומבושל וגזירת הכתוב היא בפסח: **יטול ללאו כל זורכו**. ואח"כ בשלו יהא חייב והאי תנא הוא דאמר לעיל ללאו ואח"כ בישול חייב. ליגנא אחריה יוכל ללאו כל זורכו דשויה חרוכה כדמפרש יהא חייב דלאו עלי אש הוא אלא קלי אש ושרוף זה עיקר וראשון אינו כלום דהוא תנא כיון דרבי קרא ללאו ואחר כך בישול מה לי שויה חרוכה מה לי לא שויה: **חרוכא**. שרוף: חי. לגמרי שלא נללה כלל: **נא**. עלי ואינו עלי: **יכול יהא מוסר**. לאכול ממנו חי לכתחלה דאפי' איסורא נמי ליכא תלמוד לומר אל תאכלו ממנו נא כי אס עלי אש ולא זה שאינו עלי והוי לאו שבכללות והאי תנא סבר אין לוקיין על לאו שבכללות: **כדאמרי פרסאי אברנים**. אותה עליה שבשון פרסי קרויה אברנים. מעינות הקודש קרי נא: **חמי טבריא**. מעינות רותחין: **פסח שבישול בחמי טבריא** חייב על אכילתו וקא סלקא דעתך משום דלא תאכל מבושל: דלאו פולדות אש היא. הלכך לאו בישול הוא דליהוי חייב משום אז מלכה: **משום עלי אש**. לאו דלא תאכל כי אס עלי אש איכא ולא לאו דבישול וסבר לוקיין על לאו שבכללות: **בדיא**. דחייב רב חסדא משום עלי אש ולא משום בישול:

לרבי יוסי דאית ליה הכא גבי מנא דבישול מצטל האפייה ה"ג בישול מצטל מהם עס ריק ודחי ע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא דבעינן טעם מנא¹ ועולא לטעמיה דלא בעי לדחויא הכא טעמא דרבי יוסי דבעינן טעם מנא ומהם נמי קאמר לרבי יוסי מבדק שהכל לוקה

(א) [שיריזין קב: וע"ז].
(ב) [לעיל מ. א.] [מסכתא פ"ה ה"ט]. (ד) בביבא לה: (ה) [ע"י מוס' חולין קטו]. ד"ה שאין. (ו) שבת מ. א. (ז) יותר נכון לגרוס מאי חייב דקאמר. (ח) ב"מ קטו. (ט) נג"ה הכ"מ בפרק ח' מהלכות ק"פ דין ד' אמר אביי אכל נא לוקה וכו' רבא אמר אין לוקיין על לאו שבכללות וכו' הכ"מ עוד בפרק י"ח מהלכות הכ"מ פ"ה מהלכות מירות דין ח' וראה לגיירססס ממ"ש מוס' שבת דף כג: ד"ה גזירה ושרד שס ע: ד"ה נדע וכו' דאין מהדק להקדים רבא לאביי וכו' בשאר דוכאי וכו' ה"ה פ"ד ד"מ סימן י"ט על מליטו ככל ה"ש שקבע דמי רבא קודם וכו' ע"ה. (י) ש"ך לעיל במשנה (ג) [ג:] ד"ה דבישול.

תורה אור השלם

1. אל תאכלו ממנו נא ויבשל מבושל במקום כי אם צלי אש ראשו על כרקיע ועל קדרה: שמות יב ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין הלכה כרבי יוסי מאי לאו מדא מצמת מחמע וכו' כמ"ל ותובתו מנמי הוא ותיבת הא נמחק: (ב) רש"י ד"ה מאי לאו וכו' אלמא בשאר משקין אחמועי כ"ל ותיבת הוא נמחק:

מוסף רש"י

יוצאין ברקיק השרוי. במנא, ידי אכילת מנא על מנא וקרינן ביה לחם עני (בבב"ב דף נח).

מוסף תוספות

א. מחמת הקדירה כמחמתו ומבושלו. מוס' ר"פ. ב. שנתבשל שם מחום התנור. רש"י שם. ג. אפי' דליכא קרא. ח' ה"ן. ד. דהא הוי תחילתו עיטא וסופו סופגנין. מוס' ר"פ. ה. פ"י טעם מנא לחם עני, אבל לחם מיהא הוי. מוס' שאנן.